

Adroddiad i'r	Pwyllgor Craffu Perfformiad
Dyddiad y cyfarfod	30 Ionawr 2025
Aelod/Swyddog Arweiniol	Cynghorydd Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth / Liz Grieve, Pennaeth Tai a Chymunedau
Pennaeth Gwasanaeth	Liz Grieve, Pennaeth Tai a Chymunedau
Awdur yr adroddiad	Deborah Owen, Prif Lyfrgellydd
Teitl	Safonau a Pherfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd 2023-24

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth am berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn erbyn Safonau Cenedlaethol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 I ddarparu gwybodaeth ynghylch perfformiad y Cyngor yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru 2017-20 (wedi'i ymestyn i 21-24) a'r cynnydd a wnaed i ddatblygu llyfrgelloedd fel manau lles a chadernid unigol a chymunedol.

2.2 Dylid nod fod yr adroddiad hwn yn ymwneud â Gwasanaeth Llyfrgelloedd Sir Ddinbych ym mlwyddyn ariannol 2023-24. Ni ddisgwylir y bydd effaith y newidiadau arfaethedig ar berfformiad y gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad yn glir tan fis Mehefin 2024 lle bu lleihad mewn oriau agor.

2.3 Disgwylir y bydd Safonau Cenedlaethol Newydd yn cael eu sefydlu gyda chyhoeddiad 7fed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru sydd â dyddiad gweithredu arfaethedig o 1 Ebrill 2025.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn gwneud sylwadau ar berfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru ac ystyried gwneud cais am adroddiad ar gynnydd ym mis Ionawr 2026.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru

<https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2023-06/addendum-to-the-sixth-framework-of-welsh-public-library-standards-wpls-for-2023-2024-and-2024-2025.pdf>

4.2. Mae'r Ddeddf Llyfrgelloedd ac Amgueddfeydd Cyhoeddus 1964 yn nodi dyletswyddau statudol yr awdurdodau llyfrgelloedd cyhoeddus i "ddarparu gwasanaeth llyfrgelloedd cynhwysfawr ac effeithlon" a'i gwneud yn ddyletswydd ar Weinidogion Cymru "i oruchwylio a hyrwyddo'r gwelliant" i wasanaethau llyfrgelloedd cyhoeddus. Er mwyn rhyddhau'r cyfrifoldeb hwn mae Llywodraeth Cymru yn gweinyddu Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru i asesu darpariaeth a pherfformiad llyfrgelloedd ledled Cymru.

4.3. Mae'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol sy'n amlinellu ei berfformiad yn y flwyddyn ariannol flaenorol gydag Adran Diwylliant a Chwaraeon Llywodraeth Cymru (ADChLIC) yn ymateb drwy gyflwyno Adroddiad Asesu Blynyddol. Mae'r Adroddiad Asesu Blynyddol diweddaraf yn ymwneud â'r cyfnod 2023-24 a pherfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith 2017-20 (wedi'i ymestyn hyd 2024), ac yn cynnwys 13 Hawl Craidd a 7 Dangosydd Ansawdd â thargedau penodol. Mae'r adroddiad llawn ynghlwm fel Atodiad A.

4.4. Mae Sir Ddinbych wedi diwallu 12 o'r 13 Hawl Craidd yn llawn ac wedi diwallu 1 yn rhannol. O'r 7 dangosydd ansawdd sydd â thargedau, mae Sir Ddinbych yn

cyflawni 6 yn llawn ac 1 yn rhannol. Gweler tudalen 2 o'r Adroddiad Asesu Blynyddol yn Atodiad A.

- 4.5. DA 4 Cefnogaeth ar gyfer iechyd a lles. Wedi'i fodloni'n llwyr. Mae'n cynnwys cefnogi cynllun Darllen yn Well, casgliadau iechyd a lles dynodedig a chyfeirio at wasanaethau iechyd a lles. Mae ein holl lyfrgelloedd yn cynnal Pwyntiau Siarad wythnosol sy'n rhoi'r cyfle i bobl gael sgwrs wyneb yn wyneb â Chyfeiriwr Cymunedol.
- 4.6. DA 6 Mae pob man gwasanaeth sefydlog yn cynnig digwyddiadau/gweithgareddau ar gyfer defnyddwyr â gofynion arbennig. Wedi'i fodloni'n llwyr.
- 4.7. Digwyddiadau mewn llyfrgelloedd sy'n llawn wedi cynyddu i 25% ers 2022-23 ac mae Sir Ddinbych yn uwch na'r canolrif ar gyfer presenoldeb ar gyfer pob digwyddiad (DA6). Digwyddiadau yn cynnwys grwpiau darllen, Crefft a Sgwrs; Gwau a Sgwrsio; Paned a Sgwrs, Grwpiau Darllen Cymraeg a Saesneg, grwpiau crefft, digwyddiadau awduron, ymweliadau dosbarth a sesiynau Dechrau Da. Mae gan y gwasanaeth gynig cadarn ar gyfer plant o dan 5 oed ac mae Dechrau Da yn arwain at 45% o gyfanswm mynychwyr i ddigwyddiadau. Mae'r gwasanaeth yn cynnig gweithgareddau a gwasanaethau i gwsmeriaid gydag anghenion penodol er enghraifft darparu cardiau SIM i bobl sydd methu fforddio eu contract misol trwy'r cynllun Banc Data Cenedlaethol. Yn ystod misoedd y gaeaf mae llyfrgelloedd yn rhan o'r cynllun Croeso Cynnes gan gynnig te a choffi am ddim i breswylwyr. Mae Llyfrgelloedd Sir Ddinbych wedi gweithio gyda sefydliad lleol Making Sense Community Interest Organisation (CIO) ar brosiect blwch atgofion i bobl gyda dementia.
- 4.8. DA 7: Lleoliad pwyntiau gwasanaeth. Wedi'i fodloni'n llwyr.
- 4.9. DA 9: Deunydd darllen cyfredol a phriodol. Wedi'i fodloni'n llwyr.

Mae Sir Ddinbych yn cwrdd â'r targed cyfradd caffael ac yn y chwarterl uchaf o awdurdodau llyfrgelloedd Cymru ar gyfer y mesur hwn. Mae canran y gyllideb wedi'i dyrannu i adnoddau plant uwchben y canolrif. Cafodd 23,509 o eitemau eu caffael yn 23-24. Mae hyn yn cynnwys y teitlau unigol a oedd ar gael trwy danysgrifiadau i ddau safle lawrlwytho digidol, Borrowbox (eLyfrau, llyfrau sain a phapurau newydd) ac Overdrive (cylchgronau) - cyfanswm o 12,243 o deitlau. Cyfanswm y llyfrau 'go iawn' a'r llyfrau sain oedd 11,266.

4.10 DA 10: Adnoddau Cymraeg. Wedi'i fodloni'n llwyr.

Mae'r gwasanaeth yn rhagori ar y targed fesul pen ar wariant ar adnoddau iaith Gymraeg. Mae uwchben y canolrif fesul pen ar gyfer problemau o ran y Gymraeg sydd wedi codi o 14% ers 2022-23 (DA10). Roedd 71% o broblemau yn ymwneud ag adnoddau Cymraeg ar gyfer llyfrau plant.

4.11 DA 13 Lefelau staffio a chymwysterau. Wedi'i fodloni'n rhannol.

Dydi Sir Ddinbych dal ddim yn cwrdd â'r targedau ar gyfer un ai cyfanswm staff yn llawn neu staff cymwys fesul pen. Dydi'r sir heb gwrdd â'r targedau ers i'r llyfrgelloedd a'r siopau un alwad gael eu huno. Mae'r rhan fwyaf o lyfrgelloedd yn y gwasanaeth yn siopau un alwad, a'r rhan fwyaf o staff rheng flaen, goruchwyliol a rheolaethol yn treulio tua 50% o'u hamser ar eu rolau Gwasanaethau Cwsmeriaid felly dim ond 50% o'r lefel staffio sy'n cael ei adrodd fel darpariaeth llyfrgell. Eleni mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi aelod staff wedi'i enwebu i gyflawni'r hyfforddiant llyfrgell broffesiynol felly dylai hynny helpu Sir Ddinbych i gwrdd â'r targed ar gyfer staff cymwys.

4.12 DA 16 Oriau agor y pen, wedi'i fodloni'n llawn.

Mae'r gwasanaeth yn cwrdd â'r targed ar gyfer oriau agor fesul pen ac uwchben y canolrif ar gyfer y mesur hwn, er wrth symud ymlaen bydd yn cael ei effeithio gan y gostyngiad mewn oriau agor ym Mehefin 2024.

4.13 Roedd yn angenrheidiol hefyd i awdurdodau gyflwyno adroddiad naratif er mwyn dangos yr effaith y mae'r llyfrgell wedi'i gael ar unigolyn, sylwadau ar gyfraniad y gwasanaeth tuag at flaenoriaethau a nodau strategol ehangach Llywodraeth Cymru, ac i fyfyrio ynghylch cyfeiriad a chynlluniau'r gwasanaeth llyfrgelloedd yn y dyfodol. Gweler yr adroddiad naratif ar gyfer Sir Ddinbych sydd ynghlwm fel Atodiad 1.

5 **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?**

5.1 Mae gan yr Awdurdod gyfrifoldeb statudol dros y Gwasanaeth Llyfrgelloedd ac mae ei wasanaethau'n cyfrannu at nifer o amcanion a themâu corfforaethol, yn cynnwys Sir Ddinbych iachach, hapusach a gofalgar; Sir Ddinbych sy'n dysgu ac

yn tyfu; Sir Ddinbych sydd wedi'i chysylltu'n well; Sir Ddinbych decach, diogel a mwy cyfartal; Sir Ddinbych â diwylliant bywiog a lle mae'r Gymraeg yn ffynnu; cyngor sy'n cael ei gynnal yn dda ac sy'n uchel ei berfformiad.

6 Faint fydd hyn yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Nid oes unrhyw gostau'n gysylltiedig â chynhyrchu'r adroddiad hwn.

7 Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Les?

7.1 Ni chynhaliwyd aseiad o effaith ar les gan mai adroddiad ar berfformiad er gwybodaeth yn unig yw hwn. Fodd bynnag mae'r 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgell yn dangos y cyfraniad amlwg sydd gan lyfrgelloedd i'w wneud tuag at wireddu saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

8 Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1 Fe ystyriodd Craffu Perfformiad yn Ionawr 2024 berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd ar gyfer 2022-23. Aeth y Gwasanaeth Llyfrgelloedd i gyfarfod Craffu Arbennig yn Ionawr 2024 ynghylch y toriadau arfaethedig i'r gyllideb. Cafodd Tasglu Llyfrgelloedd ei sefydlu gydag Aelod Cabinet a chynrychiolwyr o bob Grŵp Ardal Aelodau (MAG) i adolygu model y Gwasanaeth Llyfrgelloedd a Siop Un Alwad yn Sir Ddinbych gyda'i gyfarfod cyntaf yn Ebrill 2024.

9 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Adroddiad ar berfformiad hanesyddol yw hwn ac nid oes iddo unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol.

10 Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Gan mai adroddiad ar berfformiad hanesyddol yw hwn, nid oes unrhyw risgiau'n gysylltiedig â'r adroddiad.

11 Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000

11.2 Mae Adran 7.4.2(b) o Gyfansoddiad y Cyngor yn pennu y gall y Pwyllgor Craffu “adolygu a chraffu ar berfformiad y Cyngor mewn perthynas â'i amcanion polisi, targedau perfformiad a/neu feysydd gwasanaeth arbennig”.